

2017-03-23

Dnr Komm2017/00076/S 1985:A

 Socialdepartementet
 103 33 Stockholm

**Remissvar avseende betänkandet Nationell läkemedelslista (Ds 2016:44)
 (S2017/00117/FS)**

Smers uppdrag innefattar att belysa medicinsk-etiska frågor ur ett övergripande samhällsperspektiv. Smer har särskilt fokus på frågor som kan anses känsliga för den mänskliga integriteten. I detta remissvar kommenteras endast de delar av betänkandet som är av särskild vikt utifrån detta perspektiv.

Sammanfattning

- Smer ser positivt på att patientens samtycke i regel kommer att krävas för åtkomst till uppgift om ordinationsorsak.
- Smer ser det som mycket positivt att barnets perspektiv beaktats i utredningen och välkomnar förslaget att vårdnadshavare till ett barn inte kan få uppgifter om barnet spärrade.
- Äldre barn ska kunna spärra uppgifter som hen upplever som känsliga.
- Uppgift om att det finns spärrade uppgifter om en patient ska enbart lämnas ut till hälso- och sjukvårdspersonal för de syften som utredningen föreslår och inte till annan tredje person som till exempel vårdnadshavare.

Avsnitt 9.2.1 Information med koppling till läkemedelsordination

Utredningen lägger fram förslag om tre uppgifter som är helt nya eller fått en annan benämning: aktiv substans, ordinationsorsak och senaste datum för avslutande eller uppföljning av en läkemedelsordination.

Uppgift om ordinationsorsak tillhör de mer känsliga uppgifterna i den nationella läkemedelslistan och det kräver integritetshöjande åtgärder. Smer ser därför positivt på att det för åtkomst till uppgift om ordinationsorsak i regel kommer att krävas patientens samtycke.

Avsnitt 9.4.2 Registrering och administrering av uppgifter om en fullmakt

Utredningen lägger fram förslag om hantering av fullmakt. Med tanke på att läkemedelslistan kommer att innehålla uppgift om ordinationsorsak är det positivt att utredningen föreslår registrering av fullmakt avseende just den nationella läkemedelslistan. Smer instämmer i att patientsäkerhetsaspekter väger tungt i denna fråga.

9.5.6 Patient och ombud

Smer ser det som positivt att en enskild individ föreslås få direktåtkomst till sina egna uppgifter i den gemensamma läkemedelslistan. Smer vill i detta sammanhang betona vikten av direktåtkomst till dokumentation om hur åtkomsten till patientens uppgifter har använts (loggar) som regleras i patientdatalagen. Detta är viktigt både ur integritets- och delaktighetsperspektiv.

Det föreslås också att patienter, som är i stånd att fatta beslut, bör kunna låta någon annan få direktåtkomst till den gemensamma läkemedelslistan via fullmakt. I samband med detta är det viktigt att integritetsaspekter beaktas och att säkerhetsaspekter är uppfyllda på ett tillfredsställande sätt.

När det gäller direktåtkomst för en vårdnadshavare vad som gäller äldre barn så är deras möjlighet till att spärra vissa uppgifter mycket viktigt. Se vidare Smers synpunkter angående avsnitt 9.8.3.

Avsnitt 9.8.1 Sökbegränsningar

Utredningen föreslår sökbegränsningar för patientens identitet, fullmäktigens identitet, förskrivarens identitet samt för ordinationsorsak.

Smer har inga synpunkter på dessa förslag förutom att Smer särskilt välkomnar sökbegränsningen för ordinationsorsak.

Avsnitt 9.8.2 Samtycke för direktåtkomst

Utredningen föreslår att krav på patientens samtycke ska gälla för att expedierande personal på öppenvårdsapotek ska få direktåtkomst till uppgift om ordinationsorsak; att krav på patientens samtycke gäller för att utpekade hälso- och sjukvårdsaktörer ska få direktåtkomst till uppgifter, för ändamålen åstadkommande av en säker ordination av läkemedel för en patient, beredande av vård eller behandling av en patient, genomförande av en läkemedelsgenomgång och kompletterande av en patientjournal; och att patienten har rätt att när som helst återkalla ett lämnat samtycke.

Smer stödjer dessa förslag.

Utredningen föreslår vidare att avseende direktåtkomst till uppgift om att det har förskrivits narkotiska läkemedel för en patient samt till uppgifter för ändamålet expediering av läkemedel och andra varor som förskrivits gäller inget krav på samtycke.

Smer har inga synpunkter på detta förslag och anser att patientsäkerhetsaspekter i dessa fall väger tyngre än integritet.

Utredningen föreslår vidare att uppgifter om ordinationsorsak endast ska få visas för expedierande personal på öppenvårdsapotek om patienten samtycker till det.

Smer tillstyrker att patientens samtycke är nödvändigt i detta avseende.

Avsnitt 9.8.3 Spärrning av uppgifter

Utredningen föreslår att vårdnadshavare inte kan få uppgifter om barnet spärrade. Smer ser det som mycket positivt att barnets perspektiv beaktats i utredningen och välkomnar detta förslag.

Äldre barn så ska kunna spärra uppgifter som hen upplever som känsliga. För exempelvis tonåringar kan det vara mycket känsligt med ordination om t.ex. p-piller, antibiotika mot könssjukdomar och psykofarmaka. Det är viktigt att barn inte till exempel undviker att söka behandling på grund av att vårdnadshavarna kan få tillgång till den känsliga informationen.

Smer anser att utredningens bedömning om att inte föreslå en fast åldersgräns i denna fråga är rimlig eftersom barn utvecklas olika. Det är däremot angeläget att barns möjlighet till integritet stöds aktivt i takt med barnets mognadsutveckling. I detta har hälso- och sjukvårdspersonal en stor roll. Det är exempelvis viktigt att barn informeras om sin rätt att spärra uppgifter och att vårdpersonal är lyhörda till när ett behov av spärrning skulle kunna dyka upp.

Utredningen föreslår vidare att uppgift om att det finns spärrade uppgifter om en patient får lämnas ut. Smer betonar att denna uppgift enbart ska vara tillgänglig för hälso- och sjukvårdspersonal som behöver uppgiften för de syften som utredningen föreslår – och inte för annan tredje person som vårdnadshavare.

Avsnitt 9.9 Direktåtkomst i akut nödsituation

Utredningen föreslår att legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal med behörighet att förskriva läkemedel och legitimerad sjuksköterska utan sådan behörighet i akuta fall får ges direktåtkomst till uppgifter i den nationella läkemedelslistan. Detta gäller även spärrade uppgifter, för de ändamål som avser åstadkommande av en säker ordination av läkemedel för en patient, beredande av vård eller behandling av en patient och komplettering av en patientjournal.

Smer har inga synpunkter på detta förslag men betonar att det är viktigt att dokumentera en sådan händelse i journalen samt att informera patienten om detta.

Remissvaret beslutades efter justering vid ordinarie sammanträde den 17 mars 2017 av Kjell Asplund, ordförande, Finn Bengtsson, Åsa Gyberg-Karlsson, Sven-Olov Edvinsson, Chatrine Pålsson Ahlgren och Barbro Westerholm, samtliga ledamöter i rådet. I beredningen av ärendet deltog även Lars Berge-Kleber, Emil Bergschöld, Ingemar Engström, Göran Hermerén, Bengt Rönngren, Nils-Eric Sahlin, Anna Singer och Elisabet Wennlund, samtliga sakkunniga i rådet. Janna Kokko, utredningssekreterare, har varit föredragande.

För rådet,

Kjell Asplund

Ordförande